

عنوان مقاله:

تحلیل ویژگی های معماری و فضایی حمام های قاجاری در اقلیم فارس

محل انتشار:

دوفصلنامه معماری اقلیم گرم و خشک، دوره 5، شماره 5 (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

هانی زارعی - مدرس دانشگاه هنر شیراز، کارشناسی ارشد مرمت، گرایش مرمت بناهای تاریخی

فاطمه وحیدی - دانشجوی دوره ی کارشناسی مهندسی معماری دانشگاه پیام نور اوز، لارستان

مهدی رازانی - عضو هیئت علمی دانشگاه هنر اسلامی تبریز، دانشکده هنرهای کاربردی

خلاصه مقاله:

مسئله‌ی نظافت از دیرباز بین ایرانیان حائز اهمیت بوده و با ورود اسلام و وجوب انجام فرایض دینی بر اهمیت آن افزوده شده است. در دوره‌های تاریخی مختلف شکل و معماری حمام‌های ایران دستخوش تغییرات شده است، اما نحوه ی استقرار فضایی آن‌ها همواره از الگویی ثابت پیروی می‌کند. نمونه‌های موجود از حمام های عمومی استان فارس، اغلب متعلق به دوره‌های صفویه، زند و قاجار هستند. پژوهش حاضر در پی شناخت الگوی طراحی گرمابه‌های فارس در عصر قاجار است که به منظور دستیابی به این هدف به بررسی الگوهای ساختاری، تناسبات و نحوه ارتباطات فضایی آن‌ها با یکدیگر و چگونگی ارتباط آن‌ها با مسائل اقلیمی پرداخته شده است. در همین راستا اقدام به انجام بررسی میدانی و کتابخانه‌ای با تجزیه و تحلیل پلان‌های معماری و اجزاء سازنده اصلی از قبیل: بینه، گرمخانه، میاندر و فضاهای خدماتی ۱۴ حمام از سراسر استان فارس، نه نمونه در اقلیم گرم و پنج نمونه دیگر در اقلیم سرد گردیده است. در این بررسی‌ها به مصالح، تناسبات، تزئینات، فرم و الگوی استقرار و ارتباط فضایی پرداخته شده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهند: (۱) فضاهای اصلی اغلب این حمام‌ها بر اساس هندسه و فرم هشت ضلعی شکل گرفته اند و مشابهت های آن نشان از یکسان بودن سبک آن‌ها دارد که احداث فضای چال حوض از جمله اصلی‌ترین مشخصات اقلیم گرم و خشک و نیمه مرطوب جنوبی استان است؛ (۲) در هر دو اقلیم گرم و سرد اغلب از مصالح سنگ، آهک و ساروج استفاده شده است؛ (۳) به طور میانگین در اقلیم گرم نسبت طول به عرض حمام-ها ۱/۱۶۷ و در اقلیم سرد ۱/۱۰۷ است؛ (۴) بینه در حمام‌های قاجاری سطح استان بزرگ‌تر از گرمخانه است، به طور میانگین مساحت فضای بینه و گرمخانه در اقلیم سرد نسبت به گرم در کل فضای یک حمام بزرگ تر است و این در حالی است که مساحت کل حمام‌های این اقلیم کوچک تر از اقلیم گرم استان هستند؛ و در نهایت اینکه (۵) تزئینات حمام‌ها عموماً شامل کاربردی است.

کلمات کلیدی:

حمام، اقلیم گرم و خشک، الگوی استقرار فضایی، دوره ی قاجار، استان فارس

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1228518>

